

**ФУНКЦІОНАЛЬНА АРХІТЕКТОНІКА
ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ ТА АУДИТУ
У СФЕРІ ТРАНСФЕРТНОГО ЦІНОУТВОРЕННЯ
НА ЗАСАДАХ ПОДАТКОВОГО КОМПЛАЄНСУ**

Муравський О. Ю.

ВСТУП

Система трансфертного ціноутворення виступає ключовим елементом міжнародної податкової архітектури, що забезпечує баланс між інтересами держав у збереженні податкового суверенітету та потребами бізнесу у функціонуванні глобальних ланцюгів вартості. В умовах зростаючої складності транснаціональних структур і поширення схем розмивання податкової бази підвищується значущість не лише правових норм, але й інструментів податкового контролю, заснованих на комплаєнс-моделі поведінки платників.

На сучасному етапі фіскальної трансформації України особливої актуальності набуває переосмислення традиційних механізмів податкового нагляду в напрямі інституціоналізації ризикоорієнтованого підходу, що поєднує елементи комплаєнс-аналізу, аналітичного моніторингу та функціонального аудиту контрольованих операцій. Розвинені юрисдикції ЄС демонструють приклади успішного переходу від репресивної до партнерсько-прогностичної моделі контролю, в межах якої податковий комплаєнс розглядається не як обов'язок, а як інтегрований елемент фіскального управління.

У такому контексті розгляд функціональної архітектури податкового контролю у сфері трансфертного ціноутворення в Україні потребує не лише правового аналізу, а й ідентифікації аналітичних інструментів, що дозволяють ефективно виявляти податкові ризики, сегментувати профілі платників та обґрунтовувати необхідність проведення аудиту. Зміщення акцентів на прозорість, превентивність і цифрову верифікацію відкриває нові горизонти для формування дієвої, гнучкої та результативної моделі податкового контролю, сумісної з європейськими підходами.

4.1. Концептуальна основа податкового контролю і аудиту операцій трансфертного ціноутворення на засадах податкового комплаєнсу

Взаємодія між суб'єктами господарювання та податковими органами в процесі здійснення контролю й аудиту у сфері трансфертного ціноутворення часто супроводжується зростанням напруги. Це проявляється у неготовності платників податків сприяти перевіткам дотримання принципу «витягнутої руки» при здійсненні контрольованих операцій, а також у високому рівні недовіри з боку податкових органів до окремих учасників таких операцій. Така недовіра є обґрунтованою, враховуючи поширену практику використання трансфертного ціноутворення з метою мінімізації податкових зобов'язань. Сукупність зазначених чинників нерідко призводить до ескалації конфліктів, що в підсумку трансформується у судові провадження, кількість яких у цій сфері постійно зростає.

З огляду на це, актуалізується необхідність удосконалення системи взаємодії між бізнесом і контролюючими органами шляхом інтеграції принципів податкового комплаєнсу. Застосування таких інструментів, як документація з трансфертного ціноутворення, механізм попереднього узгодження цін (APA), а також опитування платників у межах моніторингу контрольованих операцій, можна розглядати як перші кроки до формування партнерських взаємин, орієнтованих на добровільне дотримання податкових правил і запобігання подвійного оподаткування. У зв'язку з цим доцільним є подальший розвиток системи інструментів конструктивної взаємодії, що сприятимуть підвищенню ефективності податкового контролю.

Запропонована модель такої взаємодії між платниками податків і податковими органами у процесі контролю та аудиту в сфері трансфертного ціноутворення представлена на рис. 4.1.

Отже, на нашу думку, побудова ефективної моделі взаємодії між суб'єктами господарювання та податковими органами у процесі контролю та аудиту операцій трансфертного ціноутворення має базуватись на принципах податкового комплаєнсу. Ключовими інструментами реалізації такого підходу виступають:

1. Оцінювання якості політики та системи внутрішнього контролю трансфертного ціноутворення, що є результатом синергії внутрішнього та зовнішнього контролю.

2. Оцінювання системи якості та ефективності внутрішнього аудиту трансфертного ціноутворення, що формується у взаємодії функцій внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту.

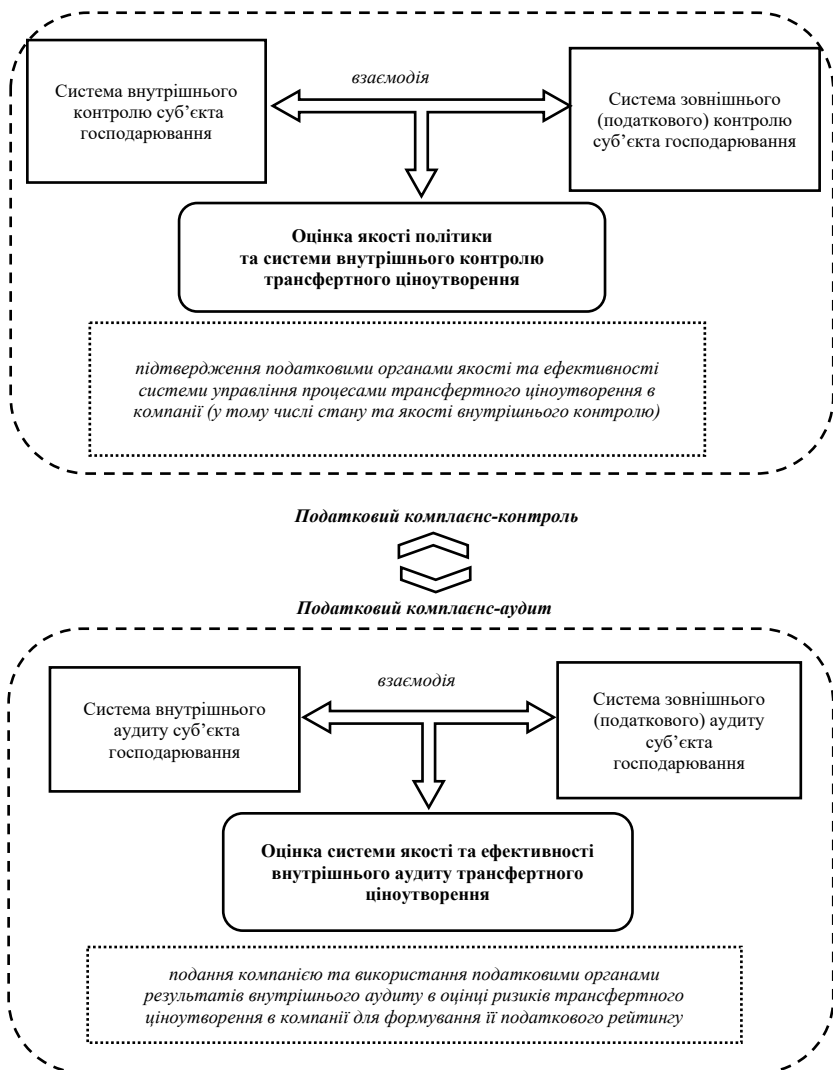

Рис. 4.1. Модель взаємодії платників податків і контролюючих органів у межах контролю операцій трансфертного ціноутворення на основі принципів податкового комплаєнсу

Джерело: розроблено автором

У цьому контексті доцільно виокремити податковий комплаєнс-контроль та аудит як новий складовий елемент усталеної системи моніторингу контрольованих операцій. Під таким контролем слід розуміти застосування інструментарію, спрямованого на підтвердження якості функціонування та результативності систем внутрішнього контролю та аудиту з боку податкового органу. Це, у свою чергу, виступає індикатором налаштованості платника податків на відповідальне виконання зобов'язань щодо дотримання принципу «втягнутої руки» у межах податкового регулювання.

У подальшому розглянемо детально зміст і механізми реалізації кожного із запропонованих інструментів.

4.2. Оцінка якості політики та системи внутрішнього контролю трансфертного ціноутворення в системі податкового комплаєнсу

Оцінювання якості політики та системи внутрішнього контролю трансфертного ціноутворення передбачає верифікацію з боку податкових органів ефективності внутрішньої системи управління процесами трансфертного ціноутворення в компанії, зокрема дієвості процедур внутрішнього контролю. Розроблена та впроваджена на рівні компанії або окремої бізнес-одиниці політика трансфертного ціноутворення має відображати не лише принципи функціонування контрольних процедур, а й підтверджувати їхню відповідність комплаєнс-орієнтованому підходу до адміністрування контрольованих операцій.

Оцінювання такої політики податковими органами повинно здійснюватися на основі чітко визначеної, апробованої та офіційно затвердженої системи параметрів оцінки, яка забезпечуватиме об'єктивність і репрезентативність результатів. Розробка відповідного інструментарію може бути віднесена до функціональної компетенції підрозділу з питань міжнародного оподаткування та трансфертного ціноутворення в структурі податкового органу. Саме цей підрозділ має бути наділений повноваженнями щодо проведення оцінювання та формалізації його результатів.

Водночас постає питання організаційного забезпечення реалізації такої функції. На початковому етапі апробації інструменту доцільним видається надання відповідних повноважень окремій уповноваженій посадовій особі. Проте в разі масштабування практики та підвищення її значущості у структурі фіскального адміністрування, можливим стане створення спеціалізованого структурного підрозділу, відповідального за проведення комплексного комплаєнс-контролю у сфері трансфертного ціноутворення.

Етапи здійснення процедури оцінки та підтвердження якості політики й системи внутрішнього контролю трансфертного ціноутворення наведено на рис. 4.2.

Рис. 4.2. Алгоритм процедурної оцінки та підтвердження якості політики і внутрішньої системи контролю трансфертного ціноутворення підприємства

Джерело: розроблено автором

Процедура оцінки та підтвердження якості політики і системи внутрішнього контролю трансфертного ціноутворення підприємства розпочинається з моменту надходження відповідного запиту від компанії до уповноваженої особи або спеціалізованого підрозділу податкового органу. Після офіційної реєстрації запиту відповідальний фахівець ініціює процес підготовки пакету документів, необхідних для проведення оцінювання, який охоплює такі основні інформаційні блоки:

1. Загальна інформація щодо суб'єкта господарювання та його податкової історії у сфері трансфертного ціноутворення, що включає:

- установчі дані підприємства та характер його зв'язків із пов'язаними сторонами;
- обсяги, структура та типологія контрольованих операцій за останні 5 звітних років (з деталізацією за контрагентами та юрисдикціями);
- результати фіскального моніторингу трансфертного ціноутворення, інформація про добровільне коригування податкової бази;
- індикатори ризиковості операцій трансфертного ціноутворення та поточний податковий рейтинг компанії;
- висновки попередніх перевірок документації з трансфертного ціноутворення.

2. Операційно-процедурна документація, необхідна для реалізації процесу оцінки, зокрема:

- програму візиту та перелік питань, що підлягають аналізу;
- перелік документів, які мають бути надані підприємством;
- оцінювальний лист зі стандартизованими метриками для верифікації якості політики управління трансфертним ціноутворенням та контрольних процедур;
- опитувальник для персоналу, задіяного у внутрішньому контролі трансфертного ціноутворення;
- перелік контрольних завдань (стрес-тестів), спрямованих на перевірку надійності функціонування внутрішньої системи управління контрольованими операціями.

3. Формалізована форма висновку щодо відповідності та якості політики і системи внутрішнього контролю трансфертного ціноутворення, що підлягає подальшому затвердженню.

Перший інформаційний блок слугує довідковим джерелом для фахівця, який здійснює оцінювання, оскільки містить вихідні дані про об'єкт перевірки – його масштаби, структуру, профіль ризику та загальний рівень комплаєнсу. Хоча певні суперечливі аспекти цього

блоку можуть вплинути на остаточне рішення, вони не є визначальними при формуванні висновку.

Другий блок виконує ключову методичну функцію – забезпечує організаційно-аналітичну основу для здійснення самої оцінки. Зокрема, метрики якості у сфері трансфертного ціноутворення мають виконувати роль стандартизованих індикаторів, що дають змогу виміряти якість політики управління та ефективність контрольних процедур.

У нашому розумінні, система таких метрик повинна бути побудована відповідно до принципів концепції SMART, що передбачає: конкретність (Specific), вимірюваність (Measurable), досяжність (Achievable), реалізм (Realistic) та часову визначеність (Time-related). Такий підхід створює методологічну основу для достовірного, об'єктивного та багато-аспектного оцінювання політики і системи внутрішнього контролю трансфертного ціноутворення компанії.

Перелік SMART-метрик оцінки якості політики та системи контролю трансфертного ціноутворення представлено в табл. 4.1.

Таблиця 4.1

**Система метрик оцінювання якості політики
та внутрішнього контролю процесів трансфертного ціноутворення
на рівні підприємства**

№ з/п	Група метрик / показники	Значення показника (стан системи)	
		базове	цільове
1. Політика управління трансфертним ціноутворенням на рівні підприємства			
1.1	Актуальність правового підґрунтя та внутрішньої нормативної бази з питань трансфертного ціноутворення	наявна у фізичному вигляді	систематизована у цифровому форматі
1.2	Прийняття офіційного документа, що регламентує політику трансфертного ціноутворення	документ наявний	документ діє та перебуває у процесі оновлення
1.3	Побудова внутрішньої бізнес-моделі процесного управління трансфертним ціноутворенням	структура визначена	структура дієва, з адаптаційним потенціалом
1.4	Формалізація функціонального розмежування відповідальності в межах процесів ТЦУ	закріплено у посадових інструкціях	визначено згідно з матрицею відповідальності (RACI)

1.5	Наявність функціонуючого цифрового інструменту для адміністрування операцій ТЦУ	ІТ-модуль застосовується	інтегрований у загальну інформаційну систему
<i>2. Система виявлення та управління ризиками трансфертного ціноутворення</i>			
2.1	Формалізація методології аналізу ризиків у сфері трансфертного ціноутворення	методика наявна	оновлюється відповідно до змін середовища
2.2	Ідентифікація ризикових трансакцій	здійснюється вручну	автоматизована з використанням ІТ-інструментів
2.3	Документування результатів ризик-аналізу та планів пом'якшення	формуються звіти	звіти систематизовані в електронному вигляді
<i>3. Система запобіжного та постфактум-контролю операцій трансфертного ціноутворення</i>			
3.1	Планування участі у здійсненні контрольованих операцій	план існує	план деталізований із реєстром операцій
3.2	Регламент участі внутрішнього контролю в операційних процесах трансфертного ціноутворення	наявний	періодично переглядається та актуалізується
3.3	Випадки виявлення і попередження порушень у сфері трансфертного ціноутворення	задокументовані випадки	формалізовані протоколи запобіжних заходів
<i>4. Комунікаційна система та звітність щодо внутрішнього контролю трансфертного ціноутворення</i>			
4.1	Врегулювання внутрішніх і зовнішніх каналів комунікації у процесі контролю ТЦУ	виконується формально	регламентовано офіційними внутрішніми документами
4.2	Оцінювання зрілості комунікаційних процесів у межах контролю трансфертного ціноутворення	виконується ситуативно	проводиться за затвердженою методологією
4.3	Рівень впровадження цифрових інструментів у контроль трансфертного ціноутворення	вибіркове застосування	комплексне інтегрування цифрових технологій
4.4	Підходи до оцінювання ефективності внутрішнього контролю трансфертного ціноутворення	часткове застосування	системна аналітика процесної ефективності
4.5	Стан звітності щодо ефективності системи контролю операцій трансфертного ціноутворення	звіти ведуться	формалізовані у цифровому форматі, інтегровані в систему звітності

Джерело: розроблено автором

Слід зауважити, що поданий перелік метрик, призначених для оцінки якості політики та системи внутрішнього контролю трансфертного ціноутворення на рівні підприємства, не є остаточним чи вичерпним. Він має відкритий, динамічний характер і становить як науковий, так і прикладний інтерес щодо подальшого уточнення, доповнення та стандартизації. Особливої уваги заслуговує метрика, пов'язана з формалізацією розподілу ролей у межах бізнес-процесів, що супроводжують оформлення, аналіз і контроль операцій трансфертного ціноутворення. Вона має критичне значення для формування обґрунтованого висновку на одному з ключових етапів оцінки.

Цільовим, тобто бажаним, рівнем реалізації цієї метрики є наявність матриці RACI, яка забезпечує чіткий розподіл функціональних ролей між учасниками процесу: Responsible (відповідальний за виконання), Accountable (той, хто несе остаточну відповідальність), Consulted (залучений до консультацій), Informed (той, кого інформують про хід і результати виконання).

З аналітичної точки зору, така матриця може бути використана фахівцем, що здійснює оцінку політики та системи внутрішнього контролю трансфертного ціноутворення, як інструмент для порівняльного аналізу положень внутрішніх регламентів підприємства, функціональної бізнес-моделі та ролей її виконавців і власників процесів. Це дозволяє визначити рівень зрілості управлінської архітектури трансфертного ціноутворення.

Ілюстративний приклад застосування матриці RACI у сфері трансфертного ціноутворення наведено в табл. 4.2.

Матриця відповідальності RACI виконує не лише організаційну функцію структурування бізнес-процесів трансфертного ціноутворення, але також створює методологічне підґрунтя для проведення опитувань працівників і виконання стрес-тестування функціонування системи. Її застосування дозволяє здійснити глибоку оцінку як рівня кваліфікації персоналу, так і стійкості процесів управління трансфертним ціноутворенням до зовнішніх і внутрішніх викликів.

Цільовим завданням опитування працівників, які залучені до адміністрування, аналізу або контролю операцій трансфертного ціноутворення, є верифікація їхньої компетентності відповідно до покладених функціональних обов'язків, рівня обізнаності з чинним податковим законодавством та внутрішніми процедурами комунікації. Для цього доцільно використовувати індивідуальні анкети-опитувальники, сформовані відповідно до функціональної приналежності

співробітника (юридичний, бухгалтерський, податковий або аналітичний підрозділ). Запитання можуть охоплювати: знання змін у регуляторному середовищі трансфертного ціноутворення; рівень розуміння ролі конкретного співробітника у ланцюгу бізнес-процесу; здатність до ефективної взаємодії з іншими структурними одиницями.

Таблиця 4.2

**RACI-матриця розподілу функціональних ролей
у бізнес-процесах оформлення, аналізу та контролю операцій
трансфертного ціноутворення**

Бізнес-процес управління операціями трансфертного ціноутворення	Перелік відповідальних підрозділів				
	Комерційний департамент	Юридичний департамент	Менеджер із трансфертного ціноутворення	Департамент безпеки та контролю	Департамент обліку
Підготовка та ініціація господарської операції, що підпадає під ознаки контрольованої відповідно до податкового законодавства	A				
Вибір релевантного методу визначення трансфертної ціни з урахуванням специфіки операції та аналітичного обґрунтування його застосування		C	R / C		
Аналітична перевірка доцільності та правомірності використання обраного методу трансфертного ціноутворення у контексті конкретної трансакції				R / A	
Проведення контрольованої операції з належним документальним супроводом і фіксацією параметрів трансфертного ціноутворення					R / A
Систематизація результатів у формі управлінської звітності та підготовка регламентованої документації відповідно до вимог законодавства у сфері трансфертного ціноутворення			R	I	

Джерело: розроблено автором

Наступним логічним етапом є проведення стандартного стрес-тесту політики та системи внутрішнього контролю трансфертного ціноутворення, що передбачає створення ситуаційного «збою» в одному з ключових вузлів процесу. Його мета – оцінка адаптивної реакції системи управління на потенційно критичні фактори. Стрес-тестування дозволяє виявити слабкі місця в процедурній конфігурації компанії, визначити ризик-орієнтовані точки втручання та надати управлінські рекомендації щодо коригування функцій, політик або документації.

Особливу цінність цей інструмент набуває у випадках використання змішаних або аутсорсингових ресурсів у системі трансфертного ціноутворення. Проведення тестування вимагає незалежності суджень і об'єктивності оцінки: менеджер з трансфертного ціноутворення повинен критично переглянути свою систему з позиції інспектора – тобто визначити вразливі місця в логіці обґрунтування, документації чи управлінських рішеннях.

Практичні варіанти реалізації стрес-тесту можуть базуватися на двох підходах:

1. Внутрішній контроль на основі SMART-підходу, коли цілі кожного процесу є конкретними, вимірюваними, досяжними, релевантними й часово обмеженими. Такий підхід дозволяє командам з трансфертного ціноутворення постійно самостійно вдосконалювати процедури на базі чітких метрик ефективності.

2. Залучення зовнішнього професійного ресурсу (аутсорсинг) для проведення незалежної оцінки відповідності організації внутрішніх процесів трансфертного ціноутворення концепції SMART. Це забезпечує об'єктивне бачення рівня реактивності, структурної узгодженості та системності контролю.

Базові етапи організації стрес-тесту системи управління операціями трансфертного ціноутворення представлені на рис. 4.3.

Результати проведення стрес-тестування системи управління та внутрішнього контролю операцій трансфертного ціноутворення мають ключове аналітичне значення для фахівця податкового органу, уповноваженого на здійснення оцінки якості відповідної системи. Вони дозволяють виявити рівень ресурсної та компетентісної спроможності підприємства, а також визначити функціональну ефективність механізмів управління трансфертним ціноутворенням у кризових або нестандартних умовах.

На основі результатів комплексної оцінки – яка включає попереднє дослідження об'єкта, аналіз політики трансфертного ціноутворення,

оцінювання системи внутрішнього контролю, результати стрес-тесту, а за потреби – й цільові інтерв'ю з відповідальними працівниками – податковим фахівцем формується аналітично обґрунтований висновок. У цьому висновку надається оцінка щодо доцільності підтвердження ефективності, відповідності та надійності системи управління трансфертним ціноутворенням, зокрема у частині дотримання принципу «витягнутої руки» та забезпечення податкового комплаєнсу.

Рис. 4.3. Принципова схема проведення стрес-тестування системи управління та внутрішнього контролю операцій трансфертного ціноутворення підприємства

Джерело: розроблено автором

Позитивне рішення щодо підтвердження може бути формалізоване у вигляді сертифіката, офіційної довідки або відповідного запису в

податковому профілі платника податків, що свідчитиме про високий рівень внутрішньої дисципліни та прозорості бізнес-процесів підприємства. Таке підтвердження підвищує рівень довіри з боку податкових органів, знижує ймовірність цільових перевірок, а також сприяє формуванню стійкого партнерства в межах податково-адміністративної взаємодії.

4.3. Оцінка системи якості та ефективності внутрішнього аудиту трансфертного ціноутворення в системі податкового комплаєнсу

Другим інструментом, що реалізує ідеологію податкового комплаєнсу в контексті взаємодії суб'єктів господарювання з контролюючими органами у сфері трансфертного ціноутворення, виступає оцінювання ефективності внутрішнього аудиту операцій трансфертного ціноутворення. Його впровадження базується на міжсистемній взаємодії внутрішнього та зовнішнього (податкового) аудиту, з урахуванням принципів корпоративної прозорості та превентивного управління ризиками.

Суть інструменту полягає в офіційному поданні підприємством (або материнською компанією в межах міжнародної групи) результатів внутрішнього аудиту до податкових органів. Ці дані використовуються при оцінюванні податкового ризику, формуванні рейтингу сумлінності платника податків, а також у процедурі визначення доцільності планування податкових перевірок. Інструмент спирається на презумпцію того, що система внутрішнього аудиту здатна своєчасно ідентифікувати порушення принципу «витягнутої руки» у контрольованих операціях, забезпечуючи їх виправлення до втручання фіскального органу.

У межах міжнародних корпоративних структур внутрішній аудит часто централізується на рівні материнської (холдингової) компанії, яка здійснює перевірку дотримання уніфікованої трансфертної політики бізнес-одинацями групи. При цьому, кожна з таких одиниць зазвичай реалізує власні процедури адміністрування податкової інформації та підготовки трансфертної документації, що, втім, має бути приведено у відповідність до політики групи. Це дозволяє службі внутрішнього аудиту материнської компанії не лише фіксувати порушення, а й активно пропонувати превентивні рішення, підвищуючи довіру до групи компаній із боку податкових органів.

Щоб забезпечити інституційне функціонування даного механізму, внутрішній аудит має дотримуватись таких функціональних принципів:

- незалежність від операційних і виконавчих структур;

- координація з іншими функціями контролю;
- відповідальність за якісну аналітику функціонального профілю та ризик-профілю операцій;
- компетентність у трансфертному аналізі: функціональному, економічному та контрактному;
- здатність до кількісно-якісного обґрунтування вибірки порівнянних компаній для бенчмаркінгу.

Типова послідовність внутрішнього аудиту з боку материнської компанії:

1. Отримання звітної інформації від внутрішнього аудиту бізнес-одиниць (координація з відповідними службами).

2. Класифікація й узагальнення даних згідно з внутрішніми параметрами групи.

3. Повідомлення про виявлені порушення відповідного податкового органу в юрисдикції бізнес-одиниці.

У разі достатності інформації та підтвердження ефективності контролю, звіти внутрішнього аудиту можуть бути офіційно використані податковими органами під час моніторингу контрольованих операцій.

Для формалізації такої взаємодії пропонується укладення меморандуму між платником податків (представленим материнською компанією) та податковим органом про сприяння дотриманню законодавства у сфері трансфертного ціноутворення, що стане юридичною основою для визнання матеріалів внутрішнього аудиту в податковій процедурі.

У зв'язку з цим доцільним є доповнення положень Порядку проведення моніторингу контрольованих операцій відповідним підпунктом:

«3. Моніторинг здійснюється шляхом: аналізу матеріалів внутрішнього аудиту контрольованих операцій платника податків (відповідно до укладеного меморандуму про сприяння у дотриманні податкового законодавства у сфері трансфертного ціноутворення щодо відповідності здійснюваних операцій принципу “витягнутої руки”)...»

Крім того, компанія має право подати до податкового органу:

- план коригувальних заходів з усунення виявлених порушень;
- документальні підтвердження щодо їх усунення (включно з актами самостійного коригування бази оподаткування).

Отже, внутрішній аудит операцій трансфертного ціноутворення, при відповідному інституційному оформленні, стає не лише механізмом внутрішнього контролю, а й інструментом прозорої співпраці з

фіскальними органами, що підсилює довіру до системи корпоративного управління та податкової поведінки групи компаній.

ВИСНОВКИ

Ефективна взаємодія між суб'єктами господарювання та податковими органами в контексті контролю та аудиту операцій трансфертного ціноутворення має формуватися на засадах податкового комплаєнсу, що передбачає партнерську модель співпраці, спрямовану на превентивне виявлення ризиків та забезпечення прозорості у сфері міжнародного оподаткування. У цьому контексті ключовими інструментами комплаєнс-взаємодії виступають:

1. Оцінка якості політики та системи внутрішнього контролю трансфертного ціноутворення, яка відображає рівень організаційної готовності підприємства до дотримання принципу «витагнутої руки» на основі системної взаємодії внутрішнього та зовнішнього (податкового) контролю.

2. Оцінка системи якості та ефективності внутрішнього аудиту трансфертного ціноутворення, що є результатом узгодження між механізмами внутрішнього аудиту підприємства та аналітичними функціями податкових органів.

Запровадження зазначених інструментів у практику моніторингу контрольованих операцій фактично трансформує цю процедуру в інституціоналізовану форму податкового комплаєнс-контролю, під яким доцільно розуміти сукупність дій податкового органу, спрямованих на верифікацію якості та надійності системи внутрішнього контролю та аудиту трансфертного ціноутворення підприємства.

Верифікація зазначених систем має ґрунтуватися на уніфікованому переліку параметрів оцінки, попередньо апробованому, стандартизованому та затвердженому в установленому порядку. Отримане в результаті позитивної оцінки підтвердження податкового органу (у формі сертифіката, довідки або запису в податковому профілі) засвідчуватиме високий рівень відповідальності платника податків щодо дотримання принципу «витагнутої руки», а також сприятиме формуванню довіри та зниженню ризикового рейтингу платника.

У свою чергу, інтеграція інструменту оцінки якості внутрішнього аудиту трансфертного ціноутворення у практику фіскального моніторингу дає змогу використовувати результати такого аудиту при формуванні податкового рейтингу компанії, аналізі ризику порушень у

контрольованих операціях, а також при прийнятті рішень щодо доцільності включення платника податків до плану податкових перевірок.

Застосування цього інструменту базується на презумпції функціональної дієздатності системи внутрішнього аудиту, її здатності самостійно виявляти, аналізувати та нівелювати відхилення у трансфертних практиках до моменту втручання з боку фіскального органу, забезпечуючи тим самим дотримання принципу «витягнутої руки» та зниження регуляторного навантаження на сумлінних платників податків.

АНОТАЦІЯ

У роботі обґрунтовано необхідність трансформації взаємодії між суб'єктами господарювання та податковими органами в частині контролю операцій трансфертного ціноутворення на засадах податкового комплаєнсу. Запропоновано два інструменти такої взаємодії: оцінка якості політики та системи внутрішнього контролю трансфертного ціноутворення і оцінка ефективності внутрішнього аудиту контрольованих операцій. Визначено, що запровадження податкового комплаєнс-контролю сприяє верифікації спроможності платника податків забезпечувати відповідність принципу «витягнутої руки» без прямого фіскального втручання. Акцентовано, що формалізоване підтвердження якості внутрішніх процедур управління трансфертним ціноутворенням може виступати інструментом зниження ризиковості та підвищення рівня довіри. Розглянуто механізм використання результатів внутрішнього аудиту в податковому моніторингу, зокрема як підстави для ухвалення рішень про включення платника до плану перевірок. Встановлено, що ефективна система внутрішнього аудиту здатна виконувати функції раннього попередження щодо можливих порушень у сфері трансфертного ціноутворення. Запропоновані підходи мають потенціал до нормативного закріплення як складова прогресивної системи партнерського адміністрування податків.

Література

1. Kraievskiy V. M., Muravskiy O. Yu. Tax compliance control and audit of transfer pricing transactions. *Економіка розвитку систем*. 2024. № 6 (1). С. 37–45.
2. Kraievskiy V. M., Smirnova O. M., Muravskiy O. Yu. Comparative analysis of transfer pricing legislation in the regulatory framework of EU member states. *Економіка розвитку систем*. 2024. № 6 (2). С. 10–16.

3. Muravskiy O. Yu. Methodological tools for making management decisions on transfer pricing. *Економіка розвитку систем*. 2023. № 6 (1). С. 4–15.
4. Краєвський В. М., Муравський О. Ю. Інформаційна підтримка систем обліково-аналітичного та контрольного забезпечення управління операціями трансфертного ціноутворення. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2023. № 8. С. 32–40.
5. Краєвський В. М., Муравський О. Ю. Обліково-податкова природа трансфертного ціноутворення. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія: "Економічні науки"*. 2023. №5 (73). Том 2. С. 84–89.
6. Краєвський В. М., Муравський О. Ю. Звітність із трансфертного ціноутворення: виникнення та розвиток. *Інвестиції: практика та досвід*. 2023. № 12. С. 46–51.
7. Краєвський В.М., Муравський О. Ю. Ризикоорієнтований підхід в системі податкового контролю за трансфертним ціноутворенням. *Український економічний часопис*. 2023. № 1. С. 23–28.

Information about the author:

Oleksandr Muravskiy

Doctor of Philosophy of Accounting and Taxation,
Associate Professor of the Department of Accounting and Taxation,
Kyiv Cooperative Institute of Business and Law
18 Yulii Zdanovskaya Str., Kyiv, 03022, Ukraine